

PRÆSTEN THOMAS LYNGBYE, HØRBY

Af August F. Schmidt.

Den ottende Præst i H ø r b y Sogn (Tudse Herred) efter Reformationen var Th o m a s N i e l s e n L y n g b y e. Han var Søn af Sognepræst Niels Sørensen Nykirk (født ca. 1578, død % 1651) og dennes 2. Hustru Mette Thomasdatter Lyngaae (født ca. 1606). Niels Sørensen Nykirk var Præst for Lyngby-Albøge Sogne (1605—1651) i Djursland, og det er fra Lyngby Thomas Nielsen og hans mange Søkende tog Navnet Lyngbye.

Thomas Nielsen Lyngbye blev sat i Viborg Latinskole, hvorfra han blev Student 1645. Derefter tog han til København, hvor han efter sin Studietid blev Hører ved Metropolitanskolen*). Herfra kaldedes han 1645 (ordineret s. Aa. $\frac{2}{7}$) til Sognepræst for H ø r b y ved Holbæk Fjord.

Han ægtede 1655 M e t t e N i e l s d a t t e r (død 1702), Datter af Sognepræst i Kundby Niels Hansen Lund (død ca. 1654). I Ægteskabet fødtes 7 Sønner og 11 Døtre. 16 af Børnene overlevede Forældrene. Thomas Lyngbye, der døde 27. December 1683, blev efterfulgt i Embedet af sin Søn N i e l s T h o m s e n Lyngbye, der var Præst i Hørby $\frac{26}{1}$ 1684— $\frac{3}{4}$ 1705. Derefter blev dennes Broder H a n s T h o m s e n L y n g b y e Præst i Hørby $\frac{8}{5}$ 1705— $\frac{26}{9}$ 1736. Endnu et Led i Lyngbyeslægten skulde faa Forbindelse med Hørby Præstegaard, idet Hans Thomsen Lyng-

1) Universitetsmatriklen I, S. 194. Metropolitanskolens Program (1873), 102.

byes Datter Susanne Christine Hansdatter Lyngbye blev gift med Laurits Gottfred Gregersen Weile, der var Præst i Hørby 9/11 1736—1771 (død 1782)¹⁾.

Thomas Lyngbye har gjort sit Navn kendt ved at udgive en Bog i Kvartformat paa 76 tættrykte Sider. Den udkom 1678 og i Overensstemmelse med Tidens Udtryksmaade har den følgende vidtløftige Titel:

»Fryde-Tancker ofver Frelse- og Freds-Tidender, Efter gifvet Anledning udi Tache-Festens Text: Som aarligen holdis den 11. Februari. Hvert eenfoldigt Christen Hierte til Trøst oc Tieniste, Eenfoldeligen forrestillet ved Guds Aand oc Ord af den Som ynsker en hver begge disse Rigers Indbyggere Til Lycke«.

Takkefesten, der aarlig holdes 11. Februar, er til Minde om Stormen paa København, der blev afslaaet 11. Februar 1659.

Efter en anbefaling af Professor Jens Birckerod indleder Thomas Lyngbye med et langt Dedikationsforord til Geheimeraad O v e J u u l til Villestrup og Lundbæk i Himmerland, der var Pastor Lyngbyes Patron og Velynder.

Selve Bogens Tekst afviger ikke fra Tidens Smag og Arbejds metode. Hver Betragtning, ja saa at sige alt, hvad der findes i Værket, er bygget over Bibelsteder, til hvilke der — egentlig meget praktisk — idelig henvises i Marginen Bogen igennem, Side efter Side. En bibeltro luthersk Præst turde i hin Tid ikke sige noget, der afveg en Tomme fra »Troens sande Ord«, og derfor gjaldt det om i alle Enkeltheder at være i nøjeste Overensstemmelse med Bibelens Tekst. Dette er Pastor Lyngbye naturligvis ogsaa i sine »Fryde-Tancker«, der udelukkende er en Forklaring af D a v i d s 1 2 4. S a l m e, der findes aftrykt foran i Bo-

1) Om den udbredte Lyngbye-Slægt se Christopher Giessing: Jubel-Lærere III. 1. (1786), S. 377. Tabel I. Wibergs Præstehistorie I, S. 745. K. Ehrencron-Müller: Forfatterlexikon omfattende Danmark, Norge og Island indtil 1814, Bd. V (1927), 237.

gen. Salmen kan fortrinlig bruges som Udgangspunkt for en Takketale og Takkefest til Erindring om vort Folks Befrielse fra det svenske Herredømme. Det hedder nemlig i denne: »Havde Herren ej været med os, da Menneskene rejste sig imod os, saa havde de slugt os levende, da deres Vrede optændtes mod os; saa havde Vandene overskyttet os, en Strøm var gaaet over vor Sjæl ... Lovet være Herren, som ej gav os hen, deres Tænder til Rov! Vor Sjæl slap fri som en Fugl af Fuglefængernes Snare, Snaren reves sønder, og vi slap fri.«

Som en Prøve paa Lyngbyes ordrige Udlægning kan anføres nogle Linier om, hvorledes vi er undkomne som en Fugl fra Fuglefængernes Snare:

»Snaren er sønderreven. Snaren her er de listige Anslag, som blev oplagt af Nabo-Fjenden til at fange Israel med: Den, de udsatte paa saa mange Tider og og Maader, efter Historiens derom vidtløftige Indhold paa sine Steder. Særligen her ment de Krigs *S t r a t a g e m a t a* og *P r a c t i c e r*: udi Verdens Glosebog ej arrige, men artige Streger. Et ret praktisk Greb, omskønt ej alleneste Grund og Gods, men Sjælen, Liv og Blod angaaende. Og det endda mesten ligesom det var og skulde være udi Vennevold. Thi

Den Fugle-Fængers Pibe sød
Forvolder Fuglens visse Død.

Falcken fangis ey til Undergang, men andre Fuglis Affgang, til at fange andre med: Stæren, Stillitzen og deslige tager Snaren bort, ey til deris Ruin, men ved deris lifflig Sang til andris Roe oc Recreation.«

I denne Dur er hele hans Udlægning og Fortolkning af de bibelske Ord. Desværre er der ikke i »Frelse- og Freds Tidender« indflettet kulturhistoriske Oplysninger eller Betragtninger, hvilket ellers undertiden er Tilfældet i Opbyggelsesbøger og theologiske Arbejder fra det 16.—18. Aarhundrede. Thomas Lyngbyes Bog er skrevet med den folkelige Opbyggelse for Øje. Med fromt Sind og betyde-

lig Flid søgte han at vende Folks Tanker mod Kirkens og Kristendommens Grundsandheder. Han var en overbevisningstro luthersk Præst, der undertiden paa en for os at synes ret pudsig Maade, ofte ogsaa i banale Vendinger, giver Udtryk for sine religiøse Følelser. Hans Bog har tids-historisk Interesse, og den giver et ret anskueligt Indtryk af den Maade, hvorpaa en luthersk Præst med Lyst til skriftlig Gerning arbejdede i Aartierne omkring 1670—80. Dens Tankeindhold og Betragtninger over religiøse og moralske Emner har givetvis ingen Betydning for Nutidsmennesker, men derfor kan det alligevel godt have sin Interesse at vide lidt Besked med et Arbejde som Hr. Lyngbyes, der sikkert har været velkendt af hans Efterfølgere i Embedet, ligesom den Hørby Menighed antagelig har vidst noget om Bogen og dens Eksistens, i hvert Fald i den Tid Ths. Lyngbye og hans Efterkommere residerede i den smukt beliggende Præstegaard ved Holbæk Fjord.
